

Nemzeti Társalkodó

KOLOZSVÁRT

45-ik szám.

PÉNTEKEN,

Nov. 8-án

8

4

Tartalom A' pártok Angliában. (folyt.) Beköszönő beszéd. Levelek. V. Házi szövetek. Életemből.

A' pártok Angliában.

(Folytatás.)

A' Canterbury érsek feszes parókáját és szigorú arcvonalait; a' Wellington herceg görbe, fennhordozott, mindig fintor orrát 's keskeny, hosszú és sovány ábrázatát; valamint a' Sir Robert Peel fekete, jól megbélelt felsőkabátját, feszes nyakkendőjét, sima haját szabályos arcúlatát, Angliában alkalmasint minden, ki íróvesszőt foghat kezébe, le tudja a' fejéből karczolni. Még azokon a' kende-fende képeken is, melyek a' számtalan csekélyszerű lapokat kísérik, mindig ráismerhetni amaz urakra; 's mint a' képirók fáradhatlanok az ő lerajzolásukban, úgy John Bull sem fárad el soha ezen ő hatalmasait mindig új meg új komikai állásokban látni, 's haragját rajtok naponta kiereszteni azért, hogy merészkedtek hona ügyei vezetésének terhet magokra vállalni.

Ha eszébe jő egyszer az előkelő világnak, bizonyos embert szörnyű szeretetre méltó 's bámulandónak találni 's őt a' divat arszlánjává szentelni, ez a' Lyon bizonyosan sarkán érzendi a' vadászok sergét, kik őt üzőbe veszik, arszlánbőrét lemásolják 's azt egy

számárra vagy képzeletök valamely más furcsa fajzatára ruhazzák rá, 's mennyre földre erősítik, az a' képmás magáé azon tisztelt arszláné. 'S talán nem sok időre még azok is, kik őt arszlánná csinálták, a' kaczagók közé állanak.

Az illy arszlánok 's más kigunyolt egyének olykor pártfogói lesznek saját torzképeiknek 's megveszik önnön elferdített arczképeiket. Sőt vannak, kik epednek a' torzképre méltatás dicsősége után, 's némelyek rossz neven vészik, ha képök illy eltorzított alakban meg nem jelen, abbéli féltökben, hogy ez tán azért esik, mert őket igen is csekélyre becsülik.

Ha azért egyszer eltalálnák veszteni az angolok a' jogot, önmagukat és barátaikat nevetségessé tehetni, azt a' torzképezettek szint-olly sajnosan érzének, mint a' torzképezők.

Hogy ezt jobban megérthessük, mi, kik sokkal érzékenyebbek vagyunk, — kik annyira rettegünk magunkat nevetségessé tétetve látni 's nem hírünk a' John Bull erős gyomrával, ki a' legkeserűbb lapdacsokat is könnyen megemészti, — tekintsünk csak Shakespearre, kinek jó humoru személyeiben mindenütt ama, kettős képeket visszaverő lélektükör ötlük előnkbe, melyet fennebb említünk.

A' mélyelmű Hamlet nem vegyíti-e felkes bölcsességét azzal a' szellemdús ironiával, mely

kétségben hágy, valljon az, mit hallánk tőle, bölcsesség-e vagy bolondság, keserü való-e vagy tréfa? sőt még haláluk perczében is humorizálnak a' shakespearei hősek, mint Mercutio, midőn a' Tibald kardja alatt leesik 's mondják neki: „No csak bátródjál, te nem léssz erősen megsebesítve“ 's ő ekként felel rá: „De hogy! sebem nem olly mély mint egy kút, sem olly széles mint egy templom ajtaja. Elég az nekem. Tudakozódjál csak reggel utánam, elég komolynak fogsz találni. A' mint csak lehet, ugy meg vagyok én borsozva e' világra nézve, már a' bizonyos.“

Az angoloknak e' sajátos humor ellenmértül szolgál a' léleekben létező minden gonosz tulajdonságok ellen, ellensúlyul mindenre nézve, mi tulnyomóságot akar magának szerezni; innen ezek a' nyugottan komoly, szilárd és harmóniásan kiképzett emberek; innen ez az olly csudálatra méltó súlyegyenbe hozott állodalmi szerkezet.

Ugyanazon elv, melly kételyt, 's ellenmondásokat gerjeszt az egyén lelkében, — ugyanazon elv, melly az arszlánokat, 's torzalakjaikat előteremti, alapköve annak az élénk fogadási és vállalkozási szellemnek, melly az angolokat lelkesíti, és feltüzeli mindig és bár kivel versenyezve lépni fel a' küzdterre. Alig hogy valamelly vállalat, p. o. egy új gőzhajózás Antwerpentől Londonig, egy új gyors-szekér-egylet Salisbury és Portsmuth közt, egy új kármentesítési társaság tűz, víz, jégeső, patkány, cserebogár 's egyéb bogarak ellen, valahol felmerült, 's trombitával kezében a' világba lépett: legott elé-áll az ellenzék. A' vetély- és versenyzési vágy, a' más előmenténi boszankodás, 's az égő kívánság a' szerencsések nyereségében osztozni, azonnal néhány más vállalkozót felindítanak, egy éppen hasonló egyletet, vállalatot egészen arra a' célra életbe léptetni, — szintolly kármentő társaságot víz, tűz, jégeső, patkány, cserebogár, 's egyéb bogarak ellen, szintolly gyors-szekér egyletet Salisbury és Portsmuth közt, 's szintolly gőzhajó társaságot Antwerpen és London közt felállítani. Ezen ellenzék-társaságok aztán megannyi ellenséges táborok gyanánt állnak szemközt egymással, 's nem mulatják el mind azon károkat okozni egymásnak, miket csak a' törvények nem éppen bélyegeznek vétkeknek.

Vetélkedve szállítják alább áraikat, hogy több vevőt csalhassanak magokhoz, 's ajánla-

taikat a' közönséghez feljebb meg feljebb emelik. Minden pártnak megvannak az ő barátai 's messze ágazó összeköttetései, 's ezek hiven ragaszkodnak a' lobogóhoz, 's ajánlják gyámoltjaikat, a' hol csak tehetik, soha sem feledve egyszersmind ellenfeleiket a' legsötétebb legrutabb színekben rajzolni.

Irhounak egy kis helységében valaki így szóla hozzám: „Ne hogy ön holnap a' P. szekeren induljon, hanem utazzon az ellenzéki szekeren (opposition-car), mellyen magam is indulok Corkba. P. több évekig maga szállított egyedül ezen az uton, 's a' közönséget mód nélküli árral zsarolta, mignem elhatározták néhányan ellenzéki szekereket hozni dívatba, és P-t. jutányosabb árszabásra kénytetni. Egy illy honfias vállalatot pártolni kell minden becsületes embernek, ollyas P-hez hasonló szemtelen egyedáruskodók ellen. Azonfeljül roszak is a' P. szekerei, már sokszor összeromlottak az uton, a' pogyászok nála rendszerint elvesznek, 's emberei valóságos tolvajok, nem jófélék.“

Ugyan jó, hogy e' derék emberrel találkozal, gondolám magamban, 's megindultam az ellenzéki szekerek hivatalszobájához, hogy ott magamat beirassam; utközben meglátott engem mult napi utazótársam 's kérdé: „Csak nem szándékozik ön itt iratni be magát Cork felé? Forduljon egy kissé félre, tanácslom önnek, hagyjon fel e' szándékával! Elsőben is ezen emberek, kiket ön előtt honfiak gyanánt irtak le, nem egyebek, mint nyomorult, hitvány, nyereség vadászó kalmárok; nekik feltett céljok P. . . t, ki már sok idő óta szállit ez irányban, igaz keresetéből 's régi jogából kiforgatni. P. . . t illeti az érdem, miszerint ezen addig járatlan utat a' közönségnek némileg megnyitotta. A' mellett ő családátya 's a' legjobb 's próbáltabb állapotban van mindene. Szekerei a' világon a' legderekbak, 's szolgálatja a' legpontosabb, mig eme hajhászoknál minden csupa dibdabság.“

Igy szólának az ellenzéki szekerek 's a' P. barátjai — 's így szólnak mindenféle vetélytársak (rivals) Angliában egymásról. Mindenik pártnak saját emberei vannak, kik a' vevőket az ellenpárt orra elől elkaparitják. Az ő kocsisaik nem segítik az ellenpártéit a' legkisebb kötelkével sem, habár ezernyi bajban találnak is az országutján, — az ő gőzhajóik igyekeznek a' vizeken egymást megelőzni, 's

ha az egymással találkozásokor ellenfelöknek alkalomlag kisebb vagy olykor nagyobb galibát csinálhatnak, a' nélkül hogy az egész okául egyedül őket lehetne tartani, bezzeg örülnek akkor, — s ezenfeljül hajóskapitányaik mindig készek, egymás ellen szóban beszédben kitörni.

Sőt néha, midőn féltékenységek nagyobb fokra hág, lemondanak minden nyereségről, szembetűnő kárnak teszik ki magokat, 's mód nélkül olcsó áron szállítanak, csak hogy ellentársokat kivethessék a' nyeregből. Ki a' legnagyobb béketűrés — bátorság- és pénzbeli tökével van felruházva 's annak következtében győztes marad, természetesen majd megint kárpótlást vesz magának a' szegény közönség azon részéből, melly igen is későn jött, hogy ama versenyből hasznot húzhatna.

Ezen apró események a' leghűbb 's érthetőbb képét adják a' political pártok egymás iránti eljárásának, 's azért még egy pillanatig az angol kocsisoknál akarunk maradni, míg az angol whigek- és torykhoz átmennénk.

Mielőtt a' vasútat a' csoda tökélyre jutott gyorskocsizásnak Anglia országos főútain halálos döfést adának, egyike a' legélénkebb kocsi-ellenzéseknek a' Leeds és London közötti úton volt, melly mind inkább hágott, minél nagyobb mértékben nevedett a' népesség a' gyárvidékekben. Egy volt ez Anglia azon útai közül, mellyeken e' verseny következtében legyorsabb volt az utazás.

Egyik szállítótársaság a' másik után merült fel. Végre csakugyan valamennyit letiprá egy a' legjobbszerűleg egybeszerkezett, a' legpontosabb szolgálatot tevő 's legjelesebb lovakkal ellátott kocsi, melly a' leeds-londoni „feljűmulhatlan kocsinak“ nevezetett. Rögtön hatalmas vihar kerekedett ellene, hogy „feljűmulhatlan“ melléknevét elvitázzák. Egy társaság alakult egybe azon vendégfogadósokból, kiknek ez út mellett voltak vendégházaik, 's kik alkalmasint azért kívántak ellene szövetkezni, mert nekik mit sem hajtott bé. Teteemes összegeket tőnek egybe, a' legcsinosb és könnyebb szekereket állíták elő, gondoskodtak a' legjelesb kocsisok és lovakról, 's dühös háborut kezdenek a' feljűmulhatlan kocsi ellen. Vállalatukat „uniókocsinak“ nevezék. A' viteldíj kevés vagy semmi sem volt. A' legszébb lovakat irgalmatlanul halálra kergették, — a' kocsikat az úton kiméletlenül össze-

rongálták; — egymást érték a' balesetek; néhány útasnak nyaka szegett vagy oldalbordái betörték; másokat a' kocsiban hagytak majdnem éhen halni vagy szomjukban elepedni, mert egy percnyi időt sem hagytak nekik, útközben reggelizni és ehédelni.

Mindez csak azért történt, hogy az embereket gyorsan szállítsák Londonból Leedsbe, hogy az ellenpárti kocsit porba tiporják, 's egyszermind saját vállalkozási és ellenzéki szellemüknek eleget tegyenek. Akkor illy módon 16 óra alatt mentek Leedsből Londonba, mi csak 6 órával több, mint a' mennyi idő kell most a' két helység közti vasúton. Ezek a' kocsisoktól és számos utazni szeretőktől még most is sokat dicsért és magasztalt feljűmulhatlan bocsik, mint mondók, majd a' gőzkocsik által, mellyeknek misem áll ellent, egyszerre mind a' ketten földre terítették.

Mint az életerek testünkben a' vért szívünkben elvezetik, de mindenütt kísérik őket az erek, a' vért átveszik tőlük 's a' szívkamrákba visszavezérlék 's így az egészséges vérkeringést az egész életművezetben fentartják, — mint a' mi halt izmainkat mindenütt a' vilányos idegek szövök körül 's a' legkisebb elágazásokig kísérik és éltetik, — így kíséri és lelkesíti Angliában az iparnak és polgári munkásságnak minden, ugy legkisebb mint legnagyobb ágát egy szinte kicsin, vagy nagy electricalo idege a' versenynek, vetélkedésnek.

E' bámulatos szellemről, melly sava és borsza Angliának, ugyanazt lehetne mondani, mit Horác a' gond „atra cura“ felől énekel. Kísérőtársuk az nekik egész napestig a' foglalkodások és üzletek zajában, — velök fekszik az ágyba, — gyötri és kimozza őket álmaikban, — ha lóra ülnek, az is fölugrik melléjük, ott guggol hátok megett a' nyeregben és izgatja, sarkantyuzza őket tettekre, — ha tengerre szállnak, hajóra száll velök az a' szellem is, ott áll a' kormánynál, 's mint árnyék a' testet mindenhová követi őket.

Mint M a b királyné Shakespearnél, járszanaszét tündérkocsijában ez a' verseny-angol herczegnő mindenhol az országban, és sarkal és sarkantyuz minden kora és karu embereket eszmék — álmak — és tettekre, mellyek hajlamaik és foglalkodásaikkal egyezők.

Jár éjjelente: szeretők fejét

Gyöngén megszállva 's álmok szerelem,
Ügyészek ujját, 's dijakról legott —

Szép hölgyek ajkát 's csókról álmadoznak.
 Vitez nyakára száll tündérnyoma,
 'S ő már leszabdalt főkről álmodik,
 És lesben áll, sánczot vi 's ront falat.
 Majd hosszú hosszú áldomást iszik;
 De szól a' dob 's ő rezzen álmiból 'sat.
 Nem menekzel meg tőle, e' mindenütt-
 jelenvaló angol Mab királynétól, 's behul-
 lasz a' durva és finom hálókba, mellyeket or-
 szágszerte mindenhová kivetett.

Te — tudniillik te tapasztalatlan, szenvedélytelen, a' „vetély“ és „verseny“ hatalmával még ismeretlen német utazó Angliában (mond Kohl a' mi turistánk hontársaihoz) némelly előtted elég okosan beszélni tetsző emberekhez csatoltad magadat, kik elég sok érdekest is beszéltek el neked. Te hitelt adsz annak, mit elmondanak előtted, 's azt is véled, hogy nem keveset okultál 's nagyon meg vagy magaddal elégtülve, míg szörnyű csodárra tapasztalod, hogy más szintolly értelmes, szintolly tekintélyes emberek gyengesejünek, golyhónak neveznek téged, azért, hogy olly holondoknak mint előbbi barátaid csak egy mákszemnyi hitelt is adhatál.

Szivarodat ennél a' boltosnál vásárolod 's elégedve vagy; szomszédod sajnálja, hogy olly kevésbé értesz az árukhoz, és hogy pénzedet dibdabságokért kihányini képes valál.

Valamelly angol mezővárosba érkezel, 's azon sok fogadósok közül, kik téged vagy személyesen vagy küldöttjeik által kérelmeikkel ostromlanak, kiválasztod az elsőt, tán éppen a' legjobbat, 's meghívását követed: bizonyos lehetsz benne, hogy a' többiek, kik az imént még legalázatosb szolgálid valának, hátad megett kicsufolnak.

Vagy tán kedved van a' drurylane-i vagy coventgardeni színházba menni, 's egy könyvecskét véssz a' hölgyektől és ficzkóktól, kik e' színházak közelében az utcákat dal- és színjátékszövegekkel eltöltik: azonnal hallhatsz hátad megett egypár szózatot, mellyek kiáltják: „ön nem jó könyvet vásárolt! Az egy haszontalan utánnyomat! Nem az a' darab, mellyet ma estve játszanak! Itt az igazi! hé!

Ekképen találod itt magadat mindenütt az ellenzési szellemtől pártolva és emelve, de egyszersmind attól mindenütt is gunyolva és rászedve. —

Mindaz valamit Angliában menni, futni, lovagolni, kocsizni, gőzhajón vagy gőzszeke-

ren haladni látsz, ellenzék és pártossággal megy elő, mindenek felett pedig maga a' nemzet politikai és erkölcsi mozgalma.

(Folytatjuk.)

Nemes Torda városa aljegyzője, ifj. **Veress József**, hivatalába lett beigtatásakor tartott, beköszöntő beszéde.

Méltóságos gróf főispán ur!

Tts. városi Rendek!

A' körülmények hatalma, 's egy belső ösztön lobbanása, melly mindig felgyulad az édes anyaföldért, mellyen születünk: hittak engem vissza a' szomszéd városból, a' tt. városi RR. kebelébe... És eljöttem, lefizetni szolgáltatómmal azon adót, mellyel tartozom e' földnek, hogy felnevelt, 's tartozom azon hontársaimnak, kikkel egy levegőt szittam, 's egy mezőnek kenyerét ettem! Van az emberi kebelben egy hatalmas vágy, melly gyermekkorunkban születik, még bölcsönknél, 's nem hiszem, hogy előbb elhalhatna, mint sirunknál; e' vágy az emlékek útain felkeresi azon helyeket, hol először láttuk a' napot, és életet, hol először éreztünk örömet, és fájdalmat; hol először láttunk emberarczokat, és éreztünk gyermeki gyönyöröket; hol először láttuk a' szent földet, a' hon földét, mellyen apáink járnak, 's mellyben ős apáink porai nyugszanak! És e' vágy, a' szoros értelemben vett — honvágy. A' sors úgy akarta, hogy e' vágy, midőn vágyainkban olly gazdagok vagyunk, ne kísértsen többé: 's haza hozott!! Most itt állok a' tts. városi RR. körében — városomban. Itt állok a' mlgos gróf főispán ur és a' tts. RR. kegyes bizodalmánál fogva a' jegyzői tollat átvenni, mellyre egyszersmind ő felségének legkegyelmesebb jóváhagyását birni szerencsém vagyom. TT. RR! E' helyzet rám nézve meglepő, és emlékezetes; mert azon tollat veszem át, mellyet néhány évvel ezelőtt azon férfiú birt, kihez e' teremén kívül legszorosabb kötelek kapcsolnak; azon férfiú, kinek e' tollat szinte hajdonában nagyságodnak elnöki székéből, halhatatlan emlékü édes atyja, és a' tts. RR. és atyáik e' helyen adának vala át. Szóval, emlékezetes rám nézve e' helyzet, mert az atyáknak fiai azon tollat adják kezembe, mellyet a' fiaknak atyái e' helyen adtak volt át azon férfiúnak, kit én a' zöld asztalon kívül a' tyámnak nevezek. Igen

tts. RR. csak a' zöld asztalon kívül; a' mi azon belül a' zöld asztal mellett történik, ott csak egy atyát fogok ismerni, azon atyát, melyet közérdeknek neveznek. És viszont itt csak egy vérséget fogok ismerni, azon vérséget, melly a' törvényhez, és igazsághoz jobban fog csatolni, mint azon vérhez, melly vízzé nem válhatik ugyan, de viszont sem lelkiismeretem, sem meggyőződésemm fölébe nem emelkedhetik. Mert jól tudom hogy hol a' törvény és igazság uralma kezdődik, ott végződni kell minden más tekintélynek u. m. a' rokoni tekintélynek is; és ismét jól tudom, hogy a' polgári kötelességek láncsora nincsen egybekapcsolva a' rokoni kötelességek láncszemével, 's ki e' két köteléket, magány, vagy rokoni érdekből vagy bár öntudatlan összeakarná kötni, az nem volna méltó oly helyre ülni, hol polgárok élete, vagyona és becsülete felett tartatik ítélet . . . —

Tts. RR! midőn e' helyet elfoglalom egy tollal a' kezemben, kedvem volna elmondani azon hatalmat, melly távol legyen, nem nekem, de a' tollnak adatott; kedvem volna elmondani, hogy a' toll tágas értelemben egy világbiró, mellynek uralmát királyok, és nemzetek ismerik el. Itélő hatalommal bír a' mult-ra, erőgyesítéssel a' jelenre, látnoki tehetséggel a' jövőre; egyesít, vagy szétoszt; szabadságot szül, vagy szolgátságot teremt; magasztal, vagy kárhoztat, jutalmaz vagy büntet. Becsuszik a' visszaélések tömkelegébe, 's világ elébe adja a' bűnöst, hogy megmentse az ártatlant a' közjó nevében. Birák és tisztviselők félik hatalmát, ha ítéleteik és műtételeikben törvény és igazság felett üzérkednek, 's míg a' szegény, isten gondviselésére bízott nép a' szél rohamának is legjobban ki van téve, a' toll előáll védelmére, és szárnyai alatt sokszor csendes álmakat is aluszik. — Közvéleményt teremt, és lelkese-
dést idéz elő, hogy a' midőn honért és királyért tenni kell, milliók gyűljenek a' zászló alá, szívben és lélekben egyek. — Igen tts. RR! mint mondám a' toll hatalma nagy, tágas értelemben véve, egy világbiró, mellynek uralmát királyok és nemzetek ismerik el. De tts. RR. az én tollamnak, mit ezennel csak jegyzői tollnak nevezek; szerényebb kör szabott ki, mint minőt fennebb elősorolék; ennek hatása csak e' nemes városnak kebelében terjed ki, polgártársaimnak ügyeik és bajaik

felett a' politikai kör határvonalaiiban. Én a' tárgyaknak csak előadója és véleményezője leendek, fenmaradván részemre csak az ítéletek leírásának dicsősége, mit e' nemes városnak választott ítélőbirái mondandanak tollamba.

Azonban tts. RR! midőn a' jegyzői véleményadás már magában ítélet, hajlandó vagyok hinni, hogy azon pályakör, mellyet kezdendő vagyok, ha döntő szavazat hiányávalis: de félig meddig birói pályakör. Azért bátor leszek néhány szempontot felvenni azon viszonyokból, mellyet egy birónak követni kell, midőn tetteket mérlegel, törvényt mond, és tettekre alkalmazza. — Értelmi felsőbbség, és a' miveltségnek bizonyos foka az, mit a' társaság megkívánhat azoktól, kiket biráinak választ, és megbiz, hogy részére ítéletet szolgáltatassanak, midőn jogaiban sérelmet szenvedett; megkívánhatja a' törvények kellő ismeretét, mert mi egyéb a' biró, mint azon nyelv, melly a' törvény igéit kimondja; 's ha a' törvényt ráalkalmazá a' fenforgó tárgyra: nem mérsékelheti sem keménységét, sem lágyágát, mert helyette a' törvényt szólott. Azonban azt mondja egy híres törvénytudó és író: hogy a' birák tükrök, mellyekből a' király képe sugárzik vissza. És ezen állításnak nagy igazsága van, ha t. a' törvényt büntető szempontból vesszük fel. Itt látom helyén lenni, midőn a' birónak a' bűnösben látni kell egyszersmind az embert is, és viszont, midőn a' birónak szabad megemlékezni arról, hogy ő nemcsak biró, de ember is, 's midőn ezekről megemlékezett a' nélkül, hogy törvény vagy igazság ellen vétene, teheti, hogy a' törvényt emberek iránt való kedvezésből mérsékelje, a' mennyire t. i. a' törvények kemény szavainál gyöngébben mondja ki az ítéletet.

A' biró továbbá, midőn tetteket mérlegel, és törvényt mond, szükség, hogy ösmérje azon népnek természetét, tulajdonságait is, melly felett biráskodik, ösmeretesnek kell lenni a' helynek természeti állapotjával, éghajlatával, a' népnek földmivelő, iparüző, kereskedői életmódjával, a' lakosoknak vallásával, hajlandóságával, gazdagságával, számával, erkölcsével, szokásaival, és végre a' szabadságnak azon mértékével, mellyet azon helységnek vagy városnak alkotmánya megszenved. — Van két

egyszerű szó, mellyel a' birónak szoros atyafiságot és ösmeretséget kell kötni, 's e' két szó: jogok és kötelességek. A' törvénynek minden tárgyát e' két szóra szoríthatni. Ezek tárgyalják mind azt, mi az embereknek legérdekesebb: bátorságukat, biztosságukat, tulajdonukat, viszonyos, és mindennapi alkukat, az atya, fiu, és házastársra vonatkozó minden házi állapotokat. Midőn a' törvény jogokat állított fel, akkor egyszersmind engedményeket adott, tilalmakat csinált, és vétkeket határozott meg. És itt mindjárt előáll a' különbözőtetések sora; mert a' bíró csak is a' különbözőtetések helyes fogalmánál fogva mondhat helyes ítéletet, olyan ítéletet, mellynek mérlege egyenlő legyen a' vétség mérlegével, 's mellynél fogva a' sérelmesnek háborított joga újra visszaállhasson; 's midőn vétséget követni el, annyi, mint egyfelől jogot, más felől kötelességet szegni: innen a' vétség kétfelé ágazhatik: magány vétségre, vagy közvétségre. — A' ki magányvétséget követ el, kötelességet szeg meg, mellyel magányos iránt tartozik, és olyan jogot, melly a' magánosnak van felette, — a' ki pedig közvétséget követ el, az más kötelességet szegett meg, olyan kötelességet, mellyel a' közönségnek tartozik, és olyan jogot, melly a' közönségnek van felette. Mind olly tárgyak, mellyeknek osztályozása a' bírót illeti, hogy a' vétség mérlege üthesse az ítélet mérlegét. — Végre két fő szempont áll a' bíró előtt, mellyekből a' törvényeket tekintenie kell. Ha a' törvényt jogot-adói, vagy kötelességet rozó perczében nézi, ez polgári szempont. Ha pedig a' törvényt szentesítésében tekinti, sértett jog, vagy megszegett kötelességekezi viszonyaiban, akkor büntető szempont, 's mivel minden polgári jognak elvei vannak, és minden törvénynek indokai: ösmerni kell a' birónak azon okokat is, mellyek a' törvény hozót vezették, ez, vagy amaz törvény hozatalára, az adott jogok, és felállított kötelességek megalapítására.

De tt. RR! legyen bár a' bíró a' fenidézett tulajdonokkal dusan felruházva, ez még nem elég arra, hogy a' polgárok éltöket, vagy onukat, és becsületöket nyugodtan bocsásák ítélő kezei közé. Van egy, mi a' birónak székét polgári koszorúkkal felékesítheti, 's ez az, midőn a' bíró legfőbb becsületének tartja, a' lelkiösmeretes egyenességet. 'S arra, hogy

a' polgárok nyugottan tehessék mindenöket kezei közé, szükség, hogy: szolgáltaosson mindenkinek gyors, és egyenes igazságot, félre tevéen minden tekintetet a' személyre, 's nem tartóztatva sem barátság-, sem ellenségeskedés-, sem félelem-, sem harag-, sem ajándék-, sem ígélet által — 's ez lesz aztán a' bírói hit fő hatalma... És utóljára emlékezzék meg az ártatlanokról is, mert írva vagy on, hogy a' bíró nem csak azért ül székében, hogy bünösöket büntessen, hanem egyszersmind hogy ártatlanokat is védelmezzen!!!

Tts RR! midőn ezeket felidézém, egyszersmind hitvallásom tettem le, és vezérelvem mondtam el azon hivatal iránt, mellyet folytatandó vagyok, folytatandó ugy 's azon elvek szerint, miként azokat fennebb elősorolám.

Méltóságos gróf főispán ur! Nagyságodnak hozzám mutatott erős bizodalmaért hálás köszönetet mondok, valamint a' tts. választó közönségnek is azon szivessegeért, mellyel engem megajándékozni méltóztattak. — Én igyekezni fogok e' bennem hívök bizodalját kiérdemelni, valamint erős akaratom leend egyszersmind a' nem hívöknek irántomi hitöket is megnyerhetni. — A' midőn pedig a' tts. tanácsnak atyafiságos indulatjába magamat ajánlanám, egyszersmind a' tisztelt választott közönségnek, a' negyvenek tanácsának szives indulatjokért esedezem. A' tisztelt negyvenek tanácsának a' városi körben legszebb pálya jutott; ök személyesítik a' népet, 's ennek érdekében, mi boldogító lehet befolyásuk a' város és nép felvirágzására. Azért szükség, hogy ezen egyesületnek tekintélye soha ne veszítse el közrehatását. Sokan balul értik e' képviselő együletet, különösen ott, hol népgyületek nem tartatnak; már pedig nem azért van ezen választott testület, hogy gát gyanánt szolgáljon a' tanács ereje, és nép erőtlensége között, hanem hogy e' két szélső részt egybekapcsolja. Én azon körben, mi részembe jutott, igyekezni fogok e' testületnek lépéseiben, ha azok a' város és nép érdekében történnek, hűséges pályatársa lenni. Többet nem ígérhetek, mert bár mit és mennyit ígérjek, az mind csak szóvirág lenne. Tette várjanak a' tt. RR. ott látni fogják, ha embere vagyok e' megbizásuknak, vagy érdemtelen azon helyre, mellyet nálamnál jelesebbek töltenek be! A' mit jelenben ajánlhatok, csak ennyiből áll: igyekezni fogok a'

nemes város és polgárainak javukra, és hasznokra fordítani szinte husz évek alatt szerzett nehéz fáradságmimnak gyümölcsét 's ha e' nemes város fölvirágzásaert és hű polgárainak boldogulásaert csak egy szemernyit tehettem, hagyják meg nekem a' tt. RR. az édes öntudatnak azon dicsőségét, melly lobogjon fel mindig lelkemben, midőn ráemlékszem, hogy szülő földemért, hogy honom fiaiert tettem!!

Levelék.

V. Házi szövegetek.

Vasárnap volt bár, az idő nem akart kibernetvákozni, borult volt az mint kedélyem. Tornyunk harangjai zugni kezdenek, de én még házi pongyolámban valék, mellyben Erdély 's Magyarhon színei úgy össze valának olvadva, mikint lelkem ohajtja összeolvadni a' két hazát; japonikámba úgy is bele melegedtem, hogy tőle ezuttal megválni lelkem nem vala. De kinek is fitogassam én itt falun csiszolt cipőim, 's fekete frakkomat, városon töltött vidám napjaim ereklyeit? Leültem, pipára gyujtók, 's kandallóm előtt kegyes elmélkedéseknek adtam át magam. Millát kerestem 's minthogy azt e' földön nem lelék, mennybe repültem 's angyalokkal szellemekkel társalgék. A' szellemek sorában reá bukkantam a' divatszelleme is; forró vizet öntözött az a' röpkedni akaró kis Erdély tollaira. — Tán megakará kopaszítani? Szemeim a' mennyből egyszerre japonikámra estenek; ezt egy székelynövel szótettük; fáradsága díjából szegény családja szükségait három napig is fedezheté, mégis az én hábitusom alig került egy pengő forintba, 's hadd lássam, mellyik nagysás úr tíz húsz pengős slafrokkja takarja el tisztességesebben tagjait, mint e' hazai japonika? És még is házi szöveiteink mellett semmi mozgalom! Elgondolám hogy Millában tett takácskodásomért milly jókat nevetettek szegény fejecskémén! úgy képzelem magam mint sok szónok, ki nagy páthosszal tesz idétlen ajánlatot 's lenevettetik. Szintén irtózni kezdettem japonikámtól, 's fényes innepnapon környezni kezdett a' rosz szellem, hogy soha többet az egyszerűség mellett szót ne emeljek. Nem jobban teendém e, gondolám, ha a' semmi hasznót sem hajtó könyvekre pazarlott pénzt, társas körökben elfényűzöm; hisz az szent igaz, hogy political, 's társas életünkben a' pénz-

költészet ad ezer annyi becsületet mint a' szív és ész költészete. Arszlán leszek 's annyi, — legalább ihatom elég théát; 's ha valaha porontyaim lennének, az isten viselje gondjokat. „A' ki hátul marad tegye be az ajtót,“ ez általános erdélyi aristocratiai elv, szívem mélyéből szeretett jáponicám iránt kezdett egykedvűvé tenni. De nyilik ajtóm, a' Híradó jött be társaival, 's mit látok a' Társalkodó végén? a' m.vásárhelyi nőegyletet, 's egy főbb körű hölgyet: ez már derék, gondolám, ha igaz; mert a' hallomásra írott hírek többnyire csalnak — 's szakállos kedvem kezdett kibernetvákozni; tán lesz valahogy még is! mormogám e' jó székel vigaszt, midőn egy szomszéd völgyi legény lépik be lakomba egy levéllel. Deezsről jött az Medgyes Lajostól; a' levél sok érdekes pontjai közt jó kedvet okozott nekem azon hír hogy neje nemzeti szövegetem óhajtja megszözetni; jó kedvem ereszkedett. Édes japonikám, kiálték, nem fogsz tehát egyedül állni e' világon mint szegény uracskád. De miért e' hirtelen jó kedv, gondolám, hisz M. is költő 's abban semmi különös ha iskolás bajtársa gondolatjaiban osztozik. Ujra karszékembe ültem, 's így elmélkedtem: hiszem hiszem jó az a' fény kivált ha nemzeti. Országgyűlésen keblem emelkedett a' fényes nemzeti öltözetek látására, és a' midőn olvasám hogy a' zászló-szentelésen tetőtől fogva talpig gyémant közt vala a' keresztanya grófnő, olly jól esett nekem, — az úgy illett egy nemzet méltóságához. Illy innepélyeken, 's nyilvános társas körökben én az illő fénynek világért sem vagyok ellensége, ez most tulzás lenne, tulzó pedig soha sem voltam semmiben 's nem is leszek. Tudom azt hogy a' civilisatio hátán hordja a' divatkórságot a' gyengébb nemnél, 's miattuk az ifjuságnál; de otthonos körökben, házunknál barátunknál miért csillogjunk? Bizalmas körökben nálunk nem is sok a' fényűzés; de honunk sorsához képest még is igen sok. Bármelly olcsón egyszerűen öltözködjenek hölgyeink, még is minden végfillér külföldre megy ruháikért, mindaddig, mig Erdélyben gyár nem lesz, vagy a' házi szőtt kelméket fel nem kapjuk. Házról pedig gyönyörű szövegeteket állitthatni ki; 's mennyire lehetne tökéletesíteni, ha Erdély középpontján egy előkelő honleány fellépnék, alakitana egy középponti társulatot: felszólítaná a' vidékeket, alakulnának vidéki társulatok. Mind ott mind

itt illő emlékdijakat nyernének a' legszebb szöve-
tek; a' vidéki legszebb szövegek küldetnének fel a'
középponti együlethez, 's a' melly ezek közül
ott nyerné az elsőséget, az nevezetnének an-
nak nevére ki szötte, vagy kinek terve sze-
rint szövődött. És ezen szövet, a' középpon-
ti egylet által választandó egyik hírlapunk
mellett kinyomatva, színesen, oda mellékelte
szövege 's színeinek festése módjával, bocsa-
tatnék közre. Leírás után aztán könnyen le-
szöhetni, főként a' két nyüstös szövegetek;
erről én is tanubizonytságot teszek, mert Mil-
lamban írt szövegetemet a' leírás után egészen
felveték, 's szöni kezdék egy hozzám szom-
széd völgyi reform. hitszónok t. t. Gergely
Lajos úr házána. Öltésénél csakugyan fena-
kadtak, 's épp ezen körülmény adta tudomá-
somra nagyra méltánylandó mozgalmukat; 's
kérem erre figyelmeznit azokat, kiknél szavam
viszhangra lel: Millamban a' Nemz. Társ. 36.
szám 286. lap 3ik rendben „egy sárga“ he-
lyett „veres“ kell; ugyan ott hátrább, egy
helyt hatvan, egy helyt negyven szál kéket
nyomtak a' nemzeti szalagok közé; de nem
ugy kell, hanem 40 — 50 vagy hatvan a'
mint inkább tetszik, csak hogy mindig u-
gyanannyi kék legyen 's reá egy nemzeti sza-
lag. A' tisztelt hitszónok úr e' két szóhibában
felvilágosítást kérő levelét a' mint vettem, já-
ponikám iránti rokonszenvem újra visszaírt-
tem, 's azon meggyőződést is, hogy bolon-
dot nem tettem, midőn édes kedves japo-
nikám kelméjét felmutatám; hja! gondolám
most, ha követnek, követnek; ha nevet-
nek, nem hallszik az el Makfalvára, engem
itt csak a' jó isten lát, sőt bizony elmondhat-
ja rólam a' magyar, hogy: az isten háta me-
gett lakik. Bár milly félre lakom, van részem
mégis egy hon színe előtt méltánylást monda-
ni annak, ki teljes meggyőződéséből eredt
honfi 's írói szózatom nem hagyá nyomtalanul
elsuhanni, ez a' tisztelt hitszónok urnak 's ne-
jének honfi dicséretére válik: tegyenek 's küzd-
jenek önök honunk idve mellett, tanítsák a'
népet egyszerűségre 's szeretetere mind annak,
mi nemzeti, mi hazai; mondják el, hogy Er-
délyt két emésztő halálféreg dulja: a' szegény-
séget a' pálinka: a' dusabbakat a' fénykóróság.

Dózsa.

Életemből.

Eszembe nem jut most, mikor volt,
De mondhatom, hogy szent igaz;
Nehéz, nehéz el is beszélni
Olly borzasztó történet az!

Bizony mi egy kis borocskára
Pár compaignie menénk vala,
'S midőn mennénk, szemünkbe ötlött
Egy nagy korcsmának zöld fala.

Rögtön tehát elhatároztuk:
Hogy térjen bé minden legény;
Zsebünket nyissuk meg fenéig,
'S főként — hogy most nyitnám meg én.

Bémentünk... és glédába állott
A' sok palaczk és sok pohár....
„Igyunk, fiuk! az élet ugy is
Talán ma vagy holnap lejár.“

És ittak... én is szörnyen ittam;
Egy-két pohár nem volt elég;
„Hejh korcsmáros, édes korcsmáros,
Nekünk nesz mélyit hozna még.“

A' korcsmáros mindegyre hozta,
A' borral mi csak harcolánk;
De nem sokára csöndes esső
Hullott a' bor helyett reánk.

Eláztak... és eláztam én is
Mint egy lucskos fehér köpeny:
Hja, mert György fertályos pohárral
Bátran vivott a' harcz-teren.

'S lön: hogy beteg lett nem sokára
György, a' poeticus fiu;
Más ellenség állott ki harczra....
Fejében volt a' háboru!

Mondták, nem vész el a' rosz fejsze,
Reméljem, hogy meggyógyulok;
'S higyem, hatán főbe ütnének
Még akkor is meg nem halok.

Jól van tehát!... 's mindjárt fogadtam:
Ha megkegyelmez a' halál:
Torom helyett egy görbe estvét
Csupunk legjobb tokajinál.

Urházy.